

Spelvormen voor maatschappijleer

Datum van deze versie: 3-6-2024. Actuele versie: www.mcveldman.nl

In dit overzicht vind je allemaal links naar spelvormen die in te zetten bij de belangrijkste onderwerpen van maatschappijleer.

Heel veel plezier toegewenst voor je leerlingen en voor jou! Als je ervaringen wilt delen, neem dan contact op met Marco Veldman, m.veldman@vcta.nl

Gesorteerd op [examendomein \(thema\)](#)

Algemene tip	2
Actualiteit	2
Rechtsstaat	2
Parlementaire democratie	4
Verzorgingsstaat.....	5
Pluriforme samenleving	5
Europese Unie	6
Extra's	7
Meer over spelvormen via het YouTube kanaal van Seneca Burgerschap	7

Algemene tip

- Seneca Burgerschap geeft met regelmaat spelvormen uit, soms via docentendag, soms via de Toetsenbank en soms te bestellen via hun webshop. Zie www.senecaburgerschap.nl/spelvormen
-

Actualiteit

- [Lucelle Deneer](#) heeft spelvormen ontwikkeld voor het toetsen van actualiteitskennis.
 - Bingo maar dan zelfgemaakt. De bingokaartjes moeten de leerlingen dan zelf maken, bijvoorbeeld 6 actuele onderwerpen opschrijven waarbij de leraar via een powerpoint een stuk of 10 nieuwsberichten toont van de afgelopen tijd die nuttig zijn voor de leerdoelen.
 - [OA Coronavirus: debat - ProDemos](#) is een powerpoint met handleiding voor stellingen. Leerlingen gaan met elkaar in debat over maatregelen om Covid-19 te bestrijden.
 - Je kunt bij NieuwsInDeKlas [zoeken op lesmaterieel](#) over media en actualiteit. Dit zijn vaak geen spelvormen maar de organisatie heeft als opdracht om kranten meer onder de aandacht te brengen van jongeren.
 - Je kunt bij ProDemos [zoeken op lesmaterieel](#) over media en actualiteit. Veel wat actueel is, is natuurlijk al verouderd als het wordt gepubliceerd.
 - Uitgeverij Essener heeft een [actualiteitenquiz](#) die ongeveer elke zeven weken verschijnt.
 - Uitgeverij Seneca Burgerschap maakt op onregelmatige basis lesplannen en werkbladen passend bij de actualiteit. De plannen zijn om bij een grote actuele gebeurtenis op korte termijn een lesplan met werkblad te publiceren. Je vindt deze op [het nieuws van maatschappij-leer.nl](#)
-

Rechtsstaat

Start van een les / lessenserie over rechtsstaat

- **Quiz**
 - o [Simpele waar/niet waar quiz](#) over kenmerken van de rechtsstaat, zou start van les 1 kunnen zijn over de rechtsstaat. Van ProDemos.
 - o Een quiz met toepassingsvragen over of bepaalde staten een rechtsstaat zijn. Officieel heet dit het [landenspel light](#) van ProDemos maar het is eigenlijk niet echt een spel maar toch even wat anders waar samenwerking en toepassing een rol spelen. Er is ook [een versie](#) die niet 'light' heet.
- **Rollenspel**
 - o [Lespakket](#) Rechtspraak voor vmbo van de Rechtspraak
 - o [Illegaal vuurwerk](#) afsteken leidt tot brand van ProDemos
 - o [Mishandeling](#) door een ex-vriend. Van ProDemos
 - o [Betichten](#) van verkrachting via sociale media ('belediging op internet') van ProDemos

Tijdens lessenserie over rechtsstaat

- **Mystery game**
 - o [MCveldman.nl](https://mcveldman.nl) heeft enkele mystery games gratis beschikbaar
 - o Tips voor meer mystery games [vind je hier](#) (Engels). Tips voor het maken [vind je hier](#) (Engels).
- **Rollenspel**
 - o [Beslissingsspel 'op de stoel van de rechter'](#) van ProDemos. Fijn is dat er vier cases worden gepresenteerd. Beperkt is het aantal mensen dat meedoet, namelijk slechts eentje. Dat is bovendien sociaal onveilig naar mijn mening. Beter is om in groepjes de beslissingen te laten nemen. Misschien acht groepjes van 3-4 leerlingen elk. Twee groepjes behandelen apart dezelfde casus. Afsluiten met een presentatie.
 - o [Controlerende taak van de Tweede Kamer - ProDemos](#). Een werkblad met lestips en leerlingmateriaal. Het idee is dat a.d.h.v. enkele maatschappelijke problemen de leerlingen in groepjes (politieke partijen) de minister een passende vraag gaan stellen. Zo ervaren ze de controlerende taak van de TK. Beetje teveel lestijd (40m) misschien voor een eenvoudig onderwerp dat ook kan worden getoond door een actueel vragenuurtje te laten zien. Maar het voordeel is dat leerlingen ook de frustratie kunnen ervaren als de minister afwijkende antwoorden geeft. De minister zou dan de docent moeten zijn.
 - o [Rollenspel 'Jezus redt' Raad van State](#) van ProDemos. De Raad van State wordt niet vaak bij maatschappijleer behandeld en het is de vraag of 1 casus die ook nog zo specifiek is de leerlingen veel leert. Ook is er maar plaats voor 11 actieve leerlingen. Maar het is wel concreet en afwisselend.

Aan het eind van een les / lessenserie over rechtsstaat

- **Debat**
 - o [Overval juwelierszaak in Deurne](#) waarbij de juwelier een overvaller neerschoot. Diverse dilemma's van de rechtsstaat komen voorbij. Van ProDemos.
 - o Zie de website van de [DebatUnie](#) die verschillende debatformen kan organiseren en [DebatStelling](#) voor stellingen. Zoek op de categorie 'recht & straf'.
- **Bingo**
 - o [Rechtsstaatbingo - ProDemos](#)
- **30 seconds**, zelf maken
 - o Zie <https://mcveldman.nl/spelvormen/30-seconds-begrippen-en-kernconcepten/>
- **Kahoot!**
 - o zelf maken

Parlementaire democratie

Start van een les / lessenserie over democratie

- **Rollenspel**
 - o [Rollenspel stemproces](#) met veel informatie van ProDemos (uitgebreid)
 - o [Eenvoudig rollenspel stemmen](#). Leerlingen krijgen een stempas en doorlopen de procedure van stemmen met uitslag. Je kunt de uitslag invoeren via [Keuzehulp voor docenten - ProDemos Tools](#). En dan volgt een zetelverdeling. Helaas nog niet geactualiseerd met de nieuwste partijen.
- **Simulatie**
 - o [Creatief onderhandelingspelletje](#) 'bouw je eigen stad' van ProDemos. Leerlingen moeten gebouwen voorstellen voor een nieuwe stad en dan onderhandelen omdat niet alles kan.

Tijdens lessenserie over democratie

- **Ganzenbord**
 - o De [Zeteldans](#) van ProDemos.
- **Simulatiespelen** vooral ter afwisseling
 - o [Online](#) coalitiespel met fictieve partijen. En meer spellen van de Derde Kamer.
 - o Coalitiespel gemeenteraad van collega [Lukas-Jan Scheijgrond](#) van het Groevenbeek College Ermelo is te vinden bij Seneca Toetsenbank (mits je inlog gegevens hebt).
 - o VN-simulatiespel is te vinden bij Seneca Toetsenbank (mits je inlog gegevens hebt).

Aan het eind van een les / lessenserie over democratie

- **Quiz**
 - o [Het Parlements spel - ProDemos](#) wat lijkt op het oude 'ren je rot' en dus een fysieke manier is om een quizje te doen.
- **Debat**
 - o Zie de website van de [DebatUnie](#) die verschillende debatformen kan organiseren en [DebatStelling](#) voor stellingen. Zoek op de categorie 'democratie'.
 - o Als je voor een grote uitdaging wilt gaan met filosofie als uitgangspunt, kun je deze lessenserie inzetten: <https://www.ambassadevandenordzee.nl/zeeducatie/>
- **30 seconds**, zelf maken
 - o Zie <https://mcveldman.nl/spelvormen/30-seconds-begrippen-en-kernconcepten/>
- **Kahoot!**
 - o Zoals [TKverkiezingen](#) van ProDemos.
- Houd bij democratie ook [Gatse Hylkema](#) en [Marco Veldman](#) in de gaten, zij willen graag een verkiezingspel met meerdere leerdoelen en lessen maken voor maatschappijleer vmbo, havo en vwo. Neem eventueel contact met hen op, zeker als je mee wilt werken!

Verzorgingsstaat

Start van een les / lessenserie over verzorgingsstaat

- **Rollenspel**
 - o [Leren door ervaren: onderhandelen - ProDemos](#) kan als binnenkomeer worden gebruikt. Het gaat niet over grote maatschappijleeronderwerpen maar is geschikt om bijvoorbeeld een onderwerp zoals Werk en Arbeidsrecht te introduceren.
- [Een tijdlijn maken](#) van ProDemos. Erg voorgestructureerd dus niet zo erg leuk maar wel een andere manier om de geschiedenis van de verzorgingsstaat op een wat actievere wijze dan uit het lesboek over te brengen. Advies om niet duo's maar groepjes van vier leerlingen te maken.

Tijdens lessenserie over verzorgingsstaat

- **Ganzenbord**
 - o Levensweg / Ganzenbord+Triviant. Ik begreep van collega [Aysegül Yavuz](#) (Bonhoeffer College Castricum) dat ze een levensweg over de verzorgingsstaat heeft gemaakt.
- **Simulatie**
 - o [Een onderhandelingsspel](#) van ProDemos over het sociaal akkoord tussen werkgevers, werknemers / vakbonden en kabinet. Leerdoelen: compromis ervaren en leren wat polderen is. Ziet er interessant uit.
 - o [Stemmen met je voeten](#) van ProDemos. Niet echt een spel maar wel een uitgebreide actieve werkvorm over invloed uitoefenen en compromissen sluiten bij gemeentepolitiek.

Aan het eind van een les / lessenserie over verzorgingsstaat

- **Debat**
 - o [Debatspel over vernieuwing van de democratie](#) n.a.v. de staatscommissie Remkes. Past vooral goed aan het eind van het domein (thema) democratie voor vwo.
 - o Zie de [DebatUnie](#) voor verschillende debatvormen en [DebatStelling](#) voor stellingen. Zoek op de categorie 'economie & arbeidsmarkt'.
- **30 seconds**, zelf maken
 - o Zie <https://mcveldman.nl/spelvormen/30-seconds-begrippen-en-kernconcepten/>
- **Kahoot!**
 - o zelf maken
- **Bingo**
 - o zelf maken

Pluriforme samenleving

Start van een les / lessenserie over pluriforme samenleving

- **Rollenspel / mini-simulatie**
 - o [3S-Cultuurspel](#): een spel waarin leerlingen cultuurverschillen ervaren. Lijkt op Barnga. Leerlingen raken verward of gefrustreerd van communicatiestoornissen.

Tijdens lessenserie over pluriforme samenleving

- **Ganzenbord**
 - o Bij de online [Methode M](#) kunnen leerlingen hun eigen Levensweg maken. Inloggen vereist.
- **Escape room**
 - o Het Humanity House in Den Haag had een escape room vluchtelingen maar heeft op 1 november 2020 de deuren moeten sluiten helaas. Het idee is erg goed dus vermeld ik het hier ter inspiratie.
 - o [Escape room Aalten](#) gaat over ook vluchtelingen. Daar zou je met leerlingen dan fysiek naar toe moeten met een excursie maar mogelijk is het al leerzaam genoeg voor een eigen escape room over vluchtelingen.
 - o Ook ter inspiratie is de escape room [van Meester Henk op Yurls.net](#). Dit lijkt een meer historische en beschrijvende invalshoek te geven voor basisschoolkinderen. Op dezelfde site zijn – ter inspiratie – [geocaches](#) te vinden. Misschien kun je een geocache bedenken voor tijdens een warme middag als kennismakingsspel met het vak en met elkaar.

Aan het eind van een les / lessenserie over pluriforme samenleving

- **Debat**
 - o [Debat vuurwerkverbod](#) ProDemos
 - o Zie de website van de [DebatUnie](#) die verschillende debatvormen kan organiseren en [DebatStelling](#) voor stellingen. Zoek op de categorie 'democratie'.
 - o Zoek op de categorie 'media & meningsuiting' of op 'cultuur & sport'.
- **30 seconds**, zelf maken
 - o Zie <https://mcveldman.nl/spelvormen/30-seconds-begrippen-en-kernconcepten/>
- **Kahoot!**
 - o zelf maken
- **Bingo**
 - o zelf maken

Europese Unie

- [Rollenspel Europese besluitvorming](#) over treinverbindingen van ProDemos (uitgebreid).
 - [Rollenspel Europese besluitvorming](#) over verdeling van vluchtelingen van ProDemos (uitgebreid).
 - De Atlantische OnderwijsCommissie heeft regelmatig interessante spelen. [Hier een overzicht](#) met specifiek een [rollenspel over Afrikaanse vluchtelingen](#).
-

Extra's

- PPT, werkblad en memory spel over [Caribisch Nederland](#) van ProDemos.
- Er is een erg uitgebreide en arbeidsintensieve uitleg om zelf 30seconds te maken voor maatschappijleer maar dat vereist zowel IT-vaardigheden als handvaardigheden. Wel leuk om te weten met hoeveel passie iets kan worden gedacht en gemaakt. [Ter inspiratie](#).
- Het is nuttig om contacten te onderhouden met opleiders want bijvoorbeeld op de jaarlijkse LIO-dagen worden ook nogal eens mooie lesontwerpen uitgewisseld, waaronder spelvormen. Hierbij ter inspiratie [de link](#) naar wat er in 2013 al besproken was.
- Er zijn [twee video's](#) (deel [1](#) en [2](#)) van in totaal 50m waarin Gatse Hylkema en Marco Veldman in gesprek zijn over het ontwikkelen van spelvormen bij maatschappijleer, MASK en MAW.
- En houdt natuurlijk www.MCveldman.nl in de gaten voor downloadbare spelvormen voor maatschappijleer en maatschappijwetenschappen en voor af en toe een blog met achtergrondinformatie. Contact houden kan door een whatsappje te sturen naar 06-30688860.

Meer over spelvormen via het YouTube kanaal van Seneca Burgerschap

https://youtube.com/playlist?list=PLIMX_PjU_aa_jnFHf0Ojw17Ctn8ymL0-m